

Co se dá vyčíst z výsledku jedněch voleb - Končí v naší zemi dominance hnutí ANO?

- CZ24 News | 7. října 2020

ČESKO: Nečekané se po víkendových volbách do krajských zastupitelstev stalo skutkem. Ač se v uplynulých letech zdálo, že je pozice hnutí ANO 2011 a jejího vůdce Andreje Babiše zcela neotřesitelná, letošní volby jeho dominancí pořádně zamávaly. Kdyby se volby nekonaly v říjnu, ale na jaře, podle průzkumů mohlo hnutí ANO atakovat rekordních 35 procent. Výsledek? O propastných 13 procent méně...

Stejně jako u komunistů se přitom tato levicově populistická strana vyznačuje tím, že se značná část jejích voličů, kteří se nedají označit jako skalní, stydí ke své náklonnosti k Andreji Babišovi přiznat. Kdybyste si udělali ve svém okolí drobný průzkum, stěžij najdete někoho, kdo se k něčemu takovému hrdě přihlásí. Pak si ale nutně musíte položit otázku, kde by tedy toto hnutí jednoho muže nabralo tolik voličů.

Již červnové průzkumy ale naznačily, že dochází v tomto ohledu k velkému zlomu a nad ANO se stahují ještě ne černé, ale již šedivé mraky. V září pak již bylo jasné, že nešlo ani o špatné měření, ani o náhodu, ale o setrvalý trend, kdy obliba premiéra Babiše a jeho svity výrazně klesá; a o magické hranici 30 %, kterou mělo ANO od svého triumfálního vítězství ve sněmovních volbách jako základní odrazový můstek k lepším zítřkům, si už může nechat jenom zdát.

Jasně, ANO i letošní volby vyhrálo. Ale i přes poslední průzkumy, které ukazovaly prudký pokles jeho obliby skoro o pět procentních bodů, je skutečný volební výsledek obrovským překvapením. Hnutí sice uhájilo první místo, 21,9 % ale s přihlédnutím ke všem souvislostem lze tento výsledek za vítězství označit jen stěží. A když, tak spíše za vítězství utrpěné či Pyrrhovo.

Ne snad proto, že by 21,9 procent bylo nějak málo. Počet mandátů, který ANO získalo, je dokonce o dvě křesla vyšší než v krajských volbách v roce 2016 (letošních 178 versus tehdejších 176). Málo je

to ale na ANO, které mělo v posledních letech – řečeno s nadsázkou – namířeno k něčemu, jako je v našich končinách oblíbená „vláda jedné strany“.

Zprvu změně politické mapy České republiky přitom nic nenasvědčovalo. Ještě v dubnu, kdy Češi nadšeně tleskali ráznému vůdcovskému stylu premiéra Babiše, který zavřel národ doma, nasadil mu roušky a rozhodl se jej ochránit, trhalo ANO rekordy s 34,5 procenty. Češi, zvyklí na 50 let totality a silného vedení, autoritativní styl politiky a motto „stát se o nás postará“ prostě zbožňují. Aby ve volbách ANO oslabilo nebo alespoň neposílilo, musel by na planetu Zemi dopadnout meteorit anebo se přihodit něco naprosto nečekaného. A zdá se, že se něco takového opravdu stalo.

„Vítězná prohra“ obzvláště vynikne v porovnání s krajskými volbami před čtyřmi lety, kdy ANO získalo též 21 %. Optimista by mohl říct, že bylo před čtyřmi lety ANO první vládní stranou v Česku, která vyhrála po parlamentních volbách i volby krajské. Na rozdíl od komunálních voleb, kde jsou na radnice obcí a měst voleni spíše lokálně známí a výrazní lidé bez ohledu na stranickou příslušnost, bývají krajské volby považovány za jakési referendum o vládě. V těchto volbách měli vždy tendenci voliči „kompenzovat“ a buď dávat vládním stranám najevo, že si takto plnění předvolebních stylů nepředstavovali, anebo – hlavně mobilizovaný opoziční tábor – naznačovat, že v příštích volbách mohou dostat vládní strany napráskáno stejně jako v těch krajských. ANO bylo v tomto ohledu skutečnou raritou, které místo aby oslabovalo, stále posilovalo. Jenže když už jeho voliči očekávali socialistický ráj na zemi, kde se spravedlivě zatočí s lidmi bohatšími, než jsou oni, a těm se bude brát, aby se JIM mohlo dávat, došlo k něčemu, s čím nikdo nepočítal. Dorazil koronavirus...

Tomu, že voliči opět pojali krajské volby jako referendum o vládě, napovídá i výsledek dalších vládních stran – hlavního partnera ČSSD i KSČM, která ve vládě sice nesedí, ale drží ji svými hlasy. Nepomohla ani červená mikina a hesla pro jednodušší voliče o tom, jak je ministr vnitra Hamáček v krizi ochránit, ani rétorika evokující nostalgii po jistotách starých dobrých rudých časů, kdy jsme byli soudruzi a na práci byli druzí.

Socialisté i komunisté skomírají dlouhodobě, protože jim kontinuálně, jako v přesýpacích hodinách, přebírá hlasy Andrej Babiš, „komunista“ ze všech nejschopnější, nejmodernější a marketingově nejpřitažlivější. Ten svou „sociální“ politikou vysokých odvodů a vynálezy jako EET nebo kontrolní hlášení chytře vykřesával peníze od lidí, kteří je vydělávali a vytvářeli, a přesouval je důchodcům a úředníkům bez ohledu na to, zda to dávalo ekonomický smysl. Když to řekneme hodně jednoduše, za cizí peníze nakupoval voliče ve velkém. Navíc svým placením slev na autobusy či „rouškovným“ pro důchodce ve výši 5000 korun sebral oficiálním „socanům“ a „komoušům“ všechny trumfy z rukou, což se projevilo na fatálním úbytku jejich voličů. Víc doleva už to zkrátka nešlo a se svou komunisticky rovnostářskou mentalitou se Češi rázem octli v sedmém nebi. Teď ale hrozí, že je ze snového obláčku spláchne takzvaná „druhá vlna“.

Kam se hlasy poděly?

Některá média (hlavně Babišova) hodnotí nepřesvědčivý volební výsledek Babišova ANO jako potvrzení silných a celkově zatím neotřesitelných pozic s tím, že v minulých volbách mělo ANO stejně procent jako letos. A také prý nejsou tyto volby pro ANO prioritní. Z toho někteří komentátoři usuzují, že se ve výsledku voleb neprojevilo trestání vlády za počínání v době pandemie, a především zmatky kolem „druhé vlny“.

Právě tím bych si ale nebyl tak jistý. Stačí porovnat výsledky ANO s jinými stranami a s minulými volbami a vyvstane před námi trochu jiný obrázek. Jen si to spočítejte.

Pokud by voliče Andrej Babiš trochu omrzela nebo je zaujal v krizi někdo jiný, třeba Jan „červená erární mikina“ Hamáček, který v krizi nápadně ožil a působil o poznání seriózněji než chaotický

premiér, jenž nervózně těkal a jako v Pyšné princezně odvolával, co odvolal, a sliboval, co slíbil, načež sliboval, co odvolal, a odvolával, co slíbil, nedopadli by ve volbách tak bídě i sociální demokracii. A kdyby skalní komunisti, kteří přešli kvůli lepšímu marketingu k ANO, byli zklamáni počínáním premiéra, proč by se nevrátili do lůna své staré dobré bolševické partaje?

Zatímco v krajských volbách v roce 2016 získali babišovci 176 mandátů, sociální demokraté 125 a komunisti 86 křesel, letos to byla úplně jiná písnička. ANO zůstalo se 178 na svém, ale červená mikina vůbec nezabrala a propadla na 28 křesel. A komunisti? Ti se zřítili až na 13. Pro vládní koalici je to debakl jako hrom – 387 vs. 219. To je více než čtyřicetiprocentní sešup!

Někam se ty hlasy ale musely přece ztratit. Podívejme se, jak si vedla opozice. Doslova raketový úspěch zaznamenali Piráti, kteří v minulých volbách získali pouhé tři mandáty. Letos jich slízli 91! ODS, která je politicky téměř neviditelná a měla před čtyřmi lety 76 mandátů, se sice propadla na letošních 53, ale zabodovali Starostové a nezávislí (STAN), kteří vyrostli z 24 křesel na 40, nebo SPD (oproti tehdejší dvěma mandátům získala nyní 35 křesel). Solidně si vedli i lidovci (mírný pokles z 42 na 33) a různé koalice jako ODS a STAN, ODS a TOP 09 a všelijaká místní hnutí a spolupracující partičky.

Že by přešli konzervativní voliči sociálních demokratů či komunistů jinam než k hnutí ANO, tedy například k Pirátům, ODS, KDU-ČSL či STAN? To se nejeví vzhledem k rétorice jednotlivých stran moc pravděpodobně. Daleko pravděpodobnější je, že voliče ČSSD a komunistů „odčerpal“ jako již několikrát Andrej Babiš se svým ANO. Pro tento druh voličů je jeho politika zkrátka socialističtější a atraktivnější než „socani“ s „komunisty“ dohromady. Po katastrofálním výsledku své strany si toho všiml i líder komunistické kandidátky v Libereckém kraji Stanislav Mackovík: „Spoléhal jsem, že když se nám podaří něco prosadit do vlády, mohlo by nám to pomoci, ale zatím sbírá body ANO a my přicházíme o voliče.“

To by ale znamenalo, že by muselo ANO za normálních okolností a při započtení odčerpaných hlasů socialistů a komunistů získat mnohem více hlasů než jenom současných 21,9 %.

Co bude pak?

Je ale možné, že se struktura hlasů pro ANO proměnila výrazněji? A že by to, co ANO sebralo konkurenčním stranám ČSSD a KSČM, jinde zase ztratilo?

Co třeba u voličů z řad podnikatelů? Ti také dříve hojně volili Andreje Babiše, protože sliboval, jak zatočí s korupcí a narovná podnikatelské prostředí. Stačí si vzpomenout například na osm držitelů ocenění Podnikatel roku, kteří Babiše podporovali při vstupu do politiky. Byli mezi nimi třeba Radim Jančura z RegioJetu, šéf Kofoly Jannis Samaras, Zbyněk Frolík z Linetu nebo další miliardář, majitel plastikářské fitmy Isolit-Bravo Kvido Štěpánek.

A to paradoxně přesto, že, jak se později ukázalo, toto „narovnání“ v praxi spočívalo nejvíc v rozvoji byznysu pana premiéra a jeho firem z koncernu Agrofert a „zaklekávání“ a dušení konkurence a ztěžování podnikání pro všechny ostatní firmy, velké, malé i střední.

Právě tisíce podnikatelů, kterým se zprvu mohla zalíbit vize ANO, že zatočí s nepoctivými obchodníky (nebyli to v jejich očích leckdy všichni ostatní kromě nich samotných?) a kteří „přešli“ k volení Babiše od podpory tradičních stran, teď pocítili dopady vládní reakce na pandemii koronaviru jako první. Mnohé firmy již podnikání ukončily nebo stojí před krachem.

Již teď jsou docela nahlas slyšet hlasy živnostníků a firem, například z gastronomického či hotelového byznysu, že jsou opatření zavedená vládou pod taktovkou plukovníka Prymuly nejen chaotická a nelogická, ale především příliš přísná. Ministr zdravotnictví, který Čechům zakázal i zpívat, teď navíc

v novinách tak trochu vyhrožuje, že pokud nebudou Češi v dalších deseti dnech disciplinováni, je schopen restrikce ještě zpřísnit. Mohlo i tohle ovlivnit nečekaně nepřesvědčivý výsledek hnutí ANO ve volbách?

Klíčové ale pro Andreje Babiše bude, jak situaci vyhodnotí zaměstnanci. Může jen doufat, že se nenaštvoří tak jako někteří umělci. Níže si můžete pustit dokonale vtipný klip MagicRapMana, který skutečně pobaví.

Ekonomika má tu výhodu (nebo nevýhodu, záleží na tom, z jaké strany se na to díváte), že jsou jakékoli změny vidět až s určitou setrvačností. Jestliže tedy poklesne ekonomika o 11 procent, lze očekávat, že nějaký čas potrvá, než se změny projeví v praxi. Obvykle jakékoli výchylky jako první pocítí právě osoby samostatně výdělečně činné a majitelé firem.

Státní, ale i soukromí zaměstnanci si většinou nepřipouštějí, že se něco může změnit, protože jim stále chodí výplata a o situaci v ekonomice nemají vůbec žádný přehled. Navíc stát stále dotuje výplaty i těch pracovníků, kteří nepracují, ale nikdo zatím neví, zda by jejich místo bez této státní pomoci ještě vůbec existovalo. Program Antivirus byl ale prodloužen pouze do konce října. Co bude pak?

Záležet bude hodně na tom, jak velké škody koronavirus a opatření proti němu v ekonomice napáchají, a jak rychle se hospodářství zotaví. Většina voličů nemění své přesvědčení a názory jen tak zničehonic, a ke změně politických preferencí je přiměje pouze to, že se jich nějak nepříjemně, či dokonce fatálně dotkne rozhodování těch, které volili.

Už letošní výsledek voleb ale naznačuje, že má možná hnutí ANO nejlepší roky již za sebou. Například politolog Tomáš Lebeda označil Andreje Babiše jako „vítěze na sestupu“. Svědčí o tom i reakce opozičních stran, které na úkol těch vládních prudce posílily. I když ANO zvítězilo v 10 ze 13 krajů, ve spoustě z nich bude mít problém dostat se do vedení. Nevyhrálo totiž svým obvyklým rozdílem, který neumožňoval sestavení koalice bez něj.

A tak se bezprostředně po volbách dohodly na sestavení koalice ve Středočeském kraji, kde skončila nepopulární hejtmanka Jaroslava Jermanová z ANO až třetí, všechny strany kromě ANO. Hejtmankou bude lídryně STAN a dosavadní starostka Mnichovic Petra Pecková. ANO bylo obejito i v Pardubickém kraji, kde povládně dosavadní hejtmán Martin Netolický z ČSSD spolu se všemi stranami kromě ANO a Pirátů. Stejně tak, ač zde vyhrálo, nepovládně ANO v Jihomoravském kraji – na jeho vyšachování se dohodly KDU-ČSL, Piráti, ODS, Svobodní a Starostové pro jižní Moravu. Podobný osud hrozí babišovcům i v Plzeňském či Jihočeském kraji, a v Libereckém i Královéhradeckém, kde ANO ani nevyhrálo.

Proti tomu se okamžitě ozvali dva dosavadní největší političtí spojenci, prezident Miloš Zeman a premiér Andrej Babiš. Fakt, že ANO uspělo v deseti krajích, ale složit koalice pro něj bude velmi obtížné, ne-li nemožné, označil prezident za „spiknutí poražených“. Andrej Babiš se po smutné výhře hned nechal slyšet, že by byl spravedlivější většinový systém, kde by vítěz s nejvyšším počtem preferenčních hlasů měl brát vše. A po vzoru prezidenta mluví o „spiknutí nenávisti“.

Viděno neparanoidními a nehysterickými očima by se současná situace dala označit spíše jako tvrdá realita. Pro ANO, pro jeho voliče i nevoliče. Dlužno říct, že by si na místě hnutí ANO a ve volbách za takovéto konstelace lépe nevedla asi žádná strana na světě.

Pokud se však nestane nějaký zázrak, možná bude letošní výsledek hnutí ANO v krajských volbách považován s odstupem času za obrovský úspěch. Až příští týdny a měsíce ale také ukážou, jestli i za začátek jeho konce.

Autor: Milan Vidlák

Zdroj: <https://www.casopis-sifra.cz>